

משטרת ישראל
אגף המבצעים

נוהל זה הותר לעיון על פי חוק חופש המידע

מס' נוהל קודם: 90.028.106			נהלי אג"מ
מספר: 222.028.08	תת-פרק: נהלי חטיבה משותפים	פרק: אבטחה רישוי ומאוימים	
שם: פתיחה באש על ידי מאבטח			תאריך פרסום: 13/08/2020
			תאריך תחילה: 08/12/2019
			תאריך ביטול:
			נוסח: 1

1. כללי:

- א. כלי הירייה הניתן בידי מאבטחים נועד להגנה על חייו וחיי המאובטחים במסגרת תפקידו.
- ב. שימוש בכלי ירייה עלול לגרום לפגיעות חמורות בחיי אדם ולכן הוא ייעשה אך ורק בנסיבות המצדיקות את השימוש בו ובמגבלות אשר יופרטו בנוהל זה.
- ג. סעיפים 34, 34א ו-34 ט"ז לחוק העונשין, התשלז'-1977 (ראה נספח ג'), מבהירים, בין יתר הוראות החוק, את הנסיבות בהן יחול פטור מאחריות פלילית בגין פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו של אדם ובכלל זה בגין פגיעה באדם על ידי ירי לעברו.
- ד. נוהל זה אינו עוסק בהוראות פתיחה באש בהקשר של התמודדות מול דפ"א מתאבד (נוהל מס. 222.028.17 אג"מ/ חט' אבטחה ורישוי).
- ה. אין בנוהל זה כדי לגרוע מהוראות כל דין.
- ו. נוהל זה נועד לקבוע קווים מנחים מטעם המשטרה, והוא אינו בא להחליף את אחריות הגורמים העוסקים בהכשרת המאבטח, הדרכתו, העסקתו והפעלתו או בצורך בהפעלת שיקול הדעת של המאבטח עצמו בקרות אירוע מסוים.

2. המטרה:

לקבוע את התנאים והדרכים לפתיחה באש של מאבטח במהלך תפקידו.

3. חיקוקים רלוונטיים:

- א. חוק סמכויות לשם שמירה על בטחון הציבור, התשס"ה - 2005 (להלן: "חוק סמכויות").
- ב. החוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח - 1998 (להלן: "חוק הסדרת הביטחון").

- ג. חוק כלי הירייה, התשי"ט - 1949 והתקנות שמכוחו.
- ד. סעיפים 34, 34א ו-34ט"ז לחוק העונשין, התשל"ז-1977- מבהירים את הנסיבות בהן יחול פטור מאחריות פלילית במסגרת פתיחה באש להגנה עצמית.

4. הנחות יסוד:

- א. אתרים בהם מתרכז קהל רב מהווים יעד מועדף לפיגוע.
- ב. מתקני תשתית ומתקנים אסטרטגיים מהווים אף הם יעד לארגוני טרור במטרה לשבש את אורח החיים במדינת ישראל, לגרום לנזק בלתי הפיך ולסכן חיי אדם חפים מפשע.
- ג. היוזמה לביצוע פיגוע היא בידי היריב ולכן פגיעה עלולה להתרחש ללא כל התרעה.
- ד. ליריב יכולות היטמעות רבות, לפיכך קיימת בעיה באיתור/זיהוי מפגע פוטנציאלי.
- ה. פעולות אבטחה גלויות עשויות להרתיע תוקף פוטנציאלי עוד בשלב התכנון, ואף להביא לביטול הפיגוע המתוכנן.
- ו. ניתוח ושיקול דעת נכונים ומהירים של מאבטח, בזיהוי היריב והפעולות שעליו לבצע בהתאם לנתוני השטח ומיקום היריב לצורך נטרולו, הינם המפתח לסיכול הפיגוע.
- ז. התוצאות הבלתי הפיכות של שימוש בלתי זהיר בנשק, בנסיבות שאין בהן הכרח, עלול לסכן חפים מפשע ואזרחים תמימים.

5. הגדרות:

נוהל זה יפורש בהתאם להגדרות הבאות:

- א. "תקיפה" - פגיעה או ניסיון פגיעה בעובדי מערך האבטחה והמאובטחים.
- ב. "תוקף" - המבצע תקיפה.
- ג. "נשק" - כהגדרתו בחוק סמכויות.¹
- ד. "כלי רכב מתפרץ" - כלי רכב המגיע למקום המסומן ומוגדר בצורה ברורה כמקום למניעת מעבר, למחסום קבוע או זמני או למקום שברור שנועד לעצירת כלי רכב או לבידוק וכיוצ"ב או למקום שמיועד רק להולכי רגל והוא מתפרץ לעברו או אינו מציית להנחיות ברורות של מאבטח או בעל סמכות אחר הנמצא במקום, דוגמת סימון ידני לעצור, שימוש באמצעי כריזה, אמצעי תאורה ועוד.
- ה. "אמצעי תקיפה" (להלן: "אמצעי") - נשק או כלי רכב מתפרץ.
- ו. כוונת תקיפה (להלן: "כוונה") - פעולה של אדם אשר בהתאם לנסיבות התהוותה מתפרשת כפעולה הקשורה בתקיפה בפועל או לקראת תקיפה מיידית.

¹ הגדרת נשק לפי חוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, התשס"ה-2005 : נשק - כל אחד מאלה:

(1) כלי שסוגל לירות כדור, קלע, פגז, פצצה או כיוצא באלה, שבכוחם להמית אדם, וכולל חלק, אבזר ותחמושת של כלי כזה;

(2) כלי שסוגל לפלוט חומר הנועד להזיק לאדם, לרבות חלק, אבזר ותחמושת לכלי כאמור ולרבות מכל המכיל או שסוגל להכיל חומר כאמור ולמעט מכל גז מדמיע כהגדרתו בחוק כלי הירייה;

(3) תחמושת, פצצה, רימון או כל חפץ נפיץ אחר שבכוחם להמית אדם או להזיק לו, לרבות חלק של אחד מאלה;

(4) סכין או אולד כהגדרתם בסעיף 184 לחוק העונשין, התשל"ז-1977;

(5) כל נשק, חפץ או חומר אחר שיש בו או בשימוש בו כדי לפגוע בביטחון הציבור;

ז. **"נטרול"** - הפסקת פעולתו ומסוכנותו של ה"יריב" שנועדה לפגוע בחפים מפשע, עד כדי מצב בו ה"יריב" אינו יכול או מסוגל לממש את כוונותיו.

ח. **"מקום מאובטח"** - מתקן או מקום שבו פועל המאבטח מתוקף תפקידו.

ט. **"מתקן רגיש"** -

1) מתקן מונחה מ"י/חט"י אבטחה ורישוי שפגיעה ו/או חבלה בו או בתשתיות שבו עלולה להשליך וליצור מצב של סיכון חיי אדם במתקן או סביבתו, כגון פגיעה במתקנים לאחסנת חומ"ס.

2) פגיעה במתקן כאמור לעיל, שפגיעה בו עלולה לגרום לפגיעה ברצף התפעולי של מדינת ישראל ולשבש את מהלך החיים התקין במדינה ולסכן חיי אדם.

י. **עובדי מערך האבטחה** - מנב"ט/קב"ט, מאבטחים ובודקים אשר הוכשרו לביצוע פעולות לסיכול ולמניעת פגיעה במתקן, בעובדיו ובמבקריו.

יא. **"המאובטחים"** -

1) עובדי המקום המאובטח ומאבטחיו הנמצאים בתחום המקום המאובטח ובסביבתו הקרובה, או הנמצאים מחוץ למקום במסגרת תפקידם.

2) עוברי אורח, מבקרים, אורחים ומקבלי שירות במקום המאובטח, או בסביבתו הקרובה.

3) מתקנים או אתרים במקום המאובטח שפגיעה בהם עלולה לסכן בטווח המיידי חיי אדם.

יב. **"מאבטח"** - מאבטח שהוסמך לפי חוק הסמכויות, בהתאם להסמכה לפי חוק הסדרת הביטחון או חוק רישוי עסקים.

יג. **"סכנת חיים"** - סכנה מיידיית ומוחשית לחייו של אדם או סכנה לפגיעה חמורה ומיידיית בשלמות גופו.

יד. **"חומת מפגע ראוי"** - חומה טבעית או מלאכותית כדי שהכדור לא יחזור, לא יחדור ולא ישנה את מסלול מעופו, כגון: משטח מחומר רך וסופג- אדמה, חול וכדומה, אשר יכול לספוג קליעים ולמנוע נתזים, ובכלל זה עמדת פריקה.

6. השיטה

הנוהל יתייחס לשלושה מצבים בהם ניתן לפתוח באש:

א. פתיחה באש כאשר נשקפת סכנה מוחשית ומיידיית למאובטחים, מאדם בעל "כוונה" ו"אמצעי" לביצוע תקיפה.

ב. פתיחה באש כאשר נשקפת סכנה מוחשית ומיידיית לפגיעה "במתקן רגיש", כאמור בהגדרת "מתקן רגיש".

ג. פתיחה באש כלפי רכב מתפרץ, המעמיד בסכנת פגיעה מוחשית ומיידיית את חיי המאובטחים או את חיי עובדי מערך האבטחה.

7. פירוט השיטה:

א. פתיחה באש כאשר נשקפת סכנה מוחשית ומיידיית לחיי מאובטחים מידי תוקף:

1) התנאים ההכרחיים המצטברים לפתיחה באש:

(א) מתקיימים התנאים שלהלן **בו זמנית** :

- (1) זיהה המאבטח בידי היריב "אמצעי".
- (2) זיהה המאבטח "כוונה", מצד אותו יריב.
- (3) נשקפת **סכנה מוחשית ומיידית** לחיי המאובטחים או לחיי המאבטח.
- (4) נדרשת פעולה מיידית לשם הגנה על חיי המאובטחים.
- (5) אין דרך אחרת למנוע את הפגיעה למעט שימוש בכלי ירייה.

(2) הנחיות ודגשים לפתיחה באש לעבר תוקף:

(א) בהתקיים התנאים ההכרחיים שלעיל, יפעל המאבטח עפ"י ההנחיות הבאות :

- (1) יזהה בוודאות את התוקפים.
- (2) המאבטח יבצע את כלל הפעולות הרלוונטיות בנסיבות העניין על מנת לצמצם את הסיכון לפגיעה במאובטחים לרבות צמצום טווח, שיפור עמדה, ירי מבוקר וכו'.
- (3) הירי יהיה לעבר התוקף, במטרה לנטרל אותו, כך שימנע ממנו להשלים את ביצוע מעשה התקיפה.
- (4) יש להפסיק את הירי מיד כשחלפה סכנת החיים ויכולת הלחימה של התוקף נוטרלה.
- (5) בשוך הלחימה, ביצוע סריקות ע"י כלל המאבטחים באזור האירוע כנגד תוקפים נוספים ו/או חפצים חשודים/מלכודים ואמל"ח שנשאר בזירה.

(ב) דגשים :

- (1) בעת אירוע רשאי המאבטח לפתוח באש רק במצבים בהם הגיע למסקנה כי **נשקפת סכנה מוחשית ומיידית**, לו או לחייהם של הנתונים לאבטחתו, וזהו המוצא האחרון העומד בפניו. השימוש בנשק יהיה זהיר ויותאם לאיום הנשקף.
- (2) גם משקמה הסמכות לפתוח באש לצורך מניעת סכנת פגיעה במאבטח ובמאובטחים, ונתמלאו התנאים המפורטים בסעיף 1, יש לשקול היטב אם ראוי לעשות כן, בהתחשב בכל נסיבות האירוע.
- (3) דיווח לא יבוא על חשבון פעולות דחופות (לחימה) הנדרשות במקום לסיום האירוע.

(3) הנחיות להזמת חשד במקרה שלא התקיימו כל התנאים המצטברים לפתיחה באש כאמור

בסעיף 1.א.7:

(א) במקרה בו מאותר אמצעי לתקיפה בלבד או כוונת תקיפה בלבד או ספק לקיומה של **סכנה מוחשית ומיידית (סכנת חיים)**, חובה על המאבטח לפעול לאימות או הזמת החשד. במקרים אלו יבצע המאבטח את הפעולות שלהלן (כולן או חלקן), הכול בהתאם לנסיבות העניין, ובלבד שהאמצעי בו הוא משתמש עומד ביחס מתאים לסכנה שנוצרה :

- (1) בידוד החשוד, כך שלא יסכן את הקהל.
- (2) שימוש בכוח פיזי (שאינו שימוש בנשק), כלפי החשוד, אם החשוד אינו משתף פעולה להזמת החשד.
- (3) איום בנשק המכוון לחשוד.

(4) יריית אזהרה באוויר- תבוצע כשהנשק מכוון כלפי מעלה ולירייה בודדת, ולאחר שהיורה וידא שאין בפעולת הירי משום סכנת פגיעה אפשרית לנפש או לרכוש. במידה וישנו חשש שכזה, ישקול המאבטח ירי לעבר "חומת מפגע ראויה".

(5) ירי לעבר רגלי החשוד- ירי מכוון - יש לירות לעבר רגלי החשוד בנשק המכוון לירייה בודדת, אין לכוון ואין לירות לעבר פלג גופו העליון של החשוד.

(6) דגשים :

(א) היה והחשוד משתף פעולה, יפסיק המאבטח את הפעולות ויפעל לזיכוי וזיהוי החשוד תוך נקיטת מירב אמצעי הזהירות לשמירה על "בטחון כוחותינו" עד להזמה או אימות של החשד.

(ב) **הפך האיום למוחשי ומיידי לחיי אדם, יפעל עובד מערך האבטחה כאמור בסעיפים 7 א' 1 ו-2 לנוהל זה.**

ב. **פתיחה באש כלפי תוקף המבקש לפגוע ב"מתקן רגיש" העלול לסכן חיי אדם חפים מפשע** :

(1) חטיבת אבטחה ורישוי במ"י תקבע בשת"פ מול מנב"ט הגוף המונחה באילו מתקנים פגיעה ו/או חבלה בתשתיות המתקן עלולה להוביל לנזק סביבתי נרחב וכתוצאה מכך לסיכון ופגיעה בחיי אדם חפים מפשע.

(2) במידה וזיהה המאבטח, במתקנים שהוגדרו, חשוד/תוקף המנסה לפגוע או לחבל בתשתיות קריטיות שהוגדרו, יפעל להפסיק את האיום כפי המפורט בסעיף א' לעיל.

ג. **פתיחה באש כלפי רכב מתפרץ** :

(1) **התנאים ההכרחיים המצטברים לפתיחה באש** :

ברכב שלגביו מתעורר החשש שהוא רכב מתפרץ, לעיתים יותר קשה לזהות את כוונת התקיפה מאשר לגבי אדם/תוקף (לדוגמא : נהג שאיבד שליטה או לא הבין את הוראות המאבטח או בעל סמכות אחר וכו'). נוכח כך, התנאים לפתיחה באש לעבר רכב מתפרץ נקבעו באופן זהיר ומדורג.

פתיחה באש לעבר כלי רכב מתפרץ תיעשה כאשר נשקפת סכנת חיים בהתקיים כל **התנאים המצטברים** שלהלן :

(א) כלי הרכב זוהה ככלי רכב מתפרץ, וזוהתה כוונת תקיפה.

(ב) כלי הרכב המתפרץ מעמיד בסכנת חיים את המאובטחים.

(ג) נדרשת פעולה מיידית לשם מניעת סכנת חיים למאובטחים.

(ד) אין דרך אחרת למנוע את הפגיעה למעט שימוש בכלי הירייה.

(2) **הנחיות ודגשים לפתיחה באש לעבר כלי רכב מתפרץ** :

התקיימו התנאים ההכרחיים הנ"ל, יפעל המאבטח עפ"י ההנחיות הבאות :

(א) הירי יבוצע לעבר גלגלי הרכב, כשכלי הירייה במצב ירי בודד לשם עצירת הרכב.

(ב) כאשר סכנת החיים למאובטחים נמשכת והירי לעבר גלגלי הרכב לא איפשר הפסקת הסכנה או במצבים בהם אין די זמן לבצע ירי לעבר גלגלי הרכב, יבצע המאבטח ירי מדויק לעבר נהג הרכב. הירי יהיה במטרה לנטרל אותו, כך שיימנע ממנו להשלים את ביצוע התקיפה/ המשך הסכנה.

- ג) יש להפסיק את הירי מיד כשפסק הצורך בכך, כגון כאשר הרכב נעצר, נבלם ע"י אמצעי הבלימה, או שאינו ממשיך להוות איום מכל סיבה אחרת.
- ד) גם כאשר המצב הצדיק לפתוח באש לפי האמור לעיל, יש לשקול אם ניתן למנוע או לעכב את קרות הסכנה בדרך אחרת שהיא פחות פוגענית בהתחשב בכל נסיבות האירוע.

8. הוראות כלליות:

א. פעולות שיש לבצע מיד לאחר סיום פעולת הירי:

- 1) יש לפעול למניעת בריחתו של התוקף, אולם אין לבצע לעברו ירי אם לא התקיימו כלל התנאים לכך כמפורט בנוהל.
- 2) ביצוע סריקות ראשוניות כנגד תוקפים נוספים ו/או חפצים חשודים/אמל"ח בזירה.
- 3) במידה והתוקף נותר בחיים:
 - א) יש לפעול מרחוק ולהשכיבו, תוך פישוק ידיו ורגליו.
 - ב) אם החשוד/תוקף חמוש או יש חשש כי הינו חמוש, יש לדרוש ממנו להשליך נשקו מחוץ להישג ידו, לכיוון המנוגד לכיוון בו נמצא כוח האבטחה ובטווח הראייה של אנשי הכוח או לחילופין להורות לו התרחק מהאמל"ח, בהתאם לנסיבות האירוע.
 - ג) בשל החשש ממחבל ממולכד או הונאה, אין ליצור מגע פיסי עם החשוד/תוקף אלא לאחר בדיקה וזיכוי חבלן משטרה, או על פי החלטת קב"ט ובתנאי שברור מעל לכל ספק שהחשוד/תוקף אינו נושא ו/או מסליק אמל"ח על גופו.
 - ד) לאחר זיכוי חבלן ו/או החלטת קב"ט ובנסיבות שבהן ברור שאין נשקפת סכנה כל שהיא מצד החשוד/תוקף, יש לערוך חיפוש על גופו ו/או להגיש טיפול רפואי ראשוני תוך הצבת מאבטח לחיפוי על עורך החיפוש/חובש.
- 4) יש לבצע סריקה לאיתור נפגעים נוספים או נזק לרכוש.
- 5) יש להגיש טיפול רפואי ראשוני לנפגעים בזירת האירוע.
- 6) יש לבדוד את זירת האירוע עד הגעת כוחות משטרה.
- 7) אין לגעת בכלי הירייה/ אמל"ח שברשות החשוד עד לבדיקת חבלן.
- 8) על המאבטח לפרוק ולבדוק את כלי הירייה שברשותו.
- 9) יש לדווח על האירוע לממונה הביטחון/קב"ט המתקן, בהקדם האפשרי.

ב. דיווח:

(1) **בכל אירוע/מצב שבו נעשה שימוש בכלי ירייה, יש לדווח לממונה הביטחון/הגוף המנחה/למוקד אבטחה ולמחוז/המרחב המשטרתי הטריטוריאלי כדלהלן:**

- (א) דיווח ראשוני בקשר או בטלפון במידת האפשר.
- (ב) דיווח משלים עם הגעת כוחות לסיוע.
- (2) יבוצע תחקיר מבצעי על ידי ממונה הביטחון/קב"ט המתקן.
- (3) חובת דיווח זו חלה גם על מצב של פליטת כדור, כאשר:
 - (א) המאבטח הפולט כדור ידווח לקב"ט המתקן.
 - (ב) כל מאבטח הנוכח בעת אירוע פליטת כדור ידווח לממונים.

9. דגשים:

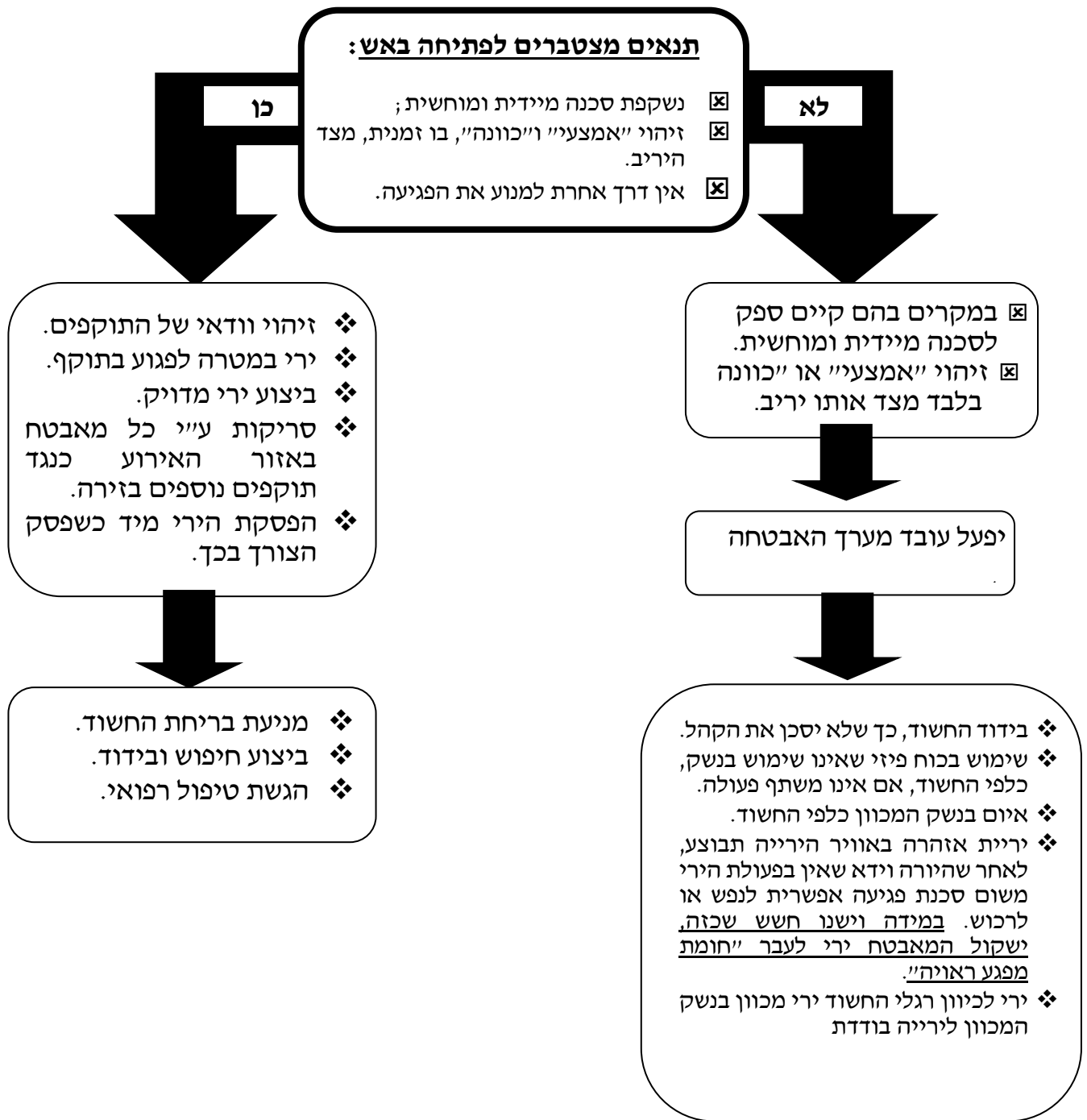
- א. על כל מאבטח להכיר הנוהל על בוריו ולפעול על פיו.
- ב. כל מנב"ט/קב"ט אחראי להדרכה שוטפת של נוהל זה וריענון תקופתי בקרב המאבטחים שבפיקודו/אחריותו.
- ג. יש להקפיד על כללי זהירות והוראות בטיחות לטיפול בכלי ירייה בהתאם לסוגו ומאפייניו.

10. נספחים:

- א. תרשים זרימה - פתיחה באש כאשר נשקפת סכנה מוחשית ומיידית לחיי המאובטחים או המאבטח או פגיעה במתקן רגיש המהווה סיכון לחיי אדם מידי אדם.
- ב. תרשים זרימה - פתיחה באש כלפי רכב מתפרץ.
- ג. נוסח סעיפים 34, 34 ו-34ט"ז לחוק העונשין, התשל"ז - 1977.

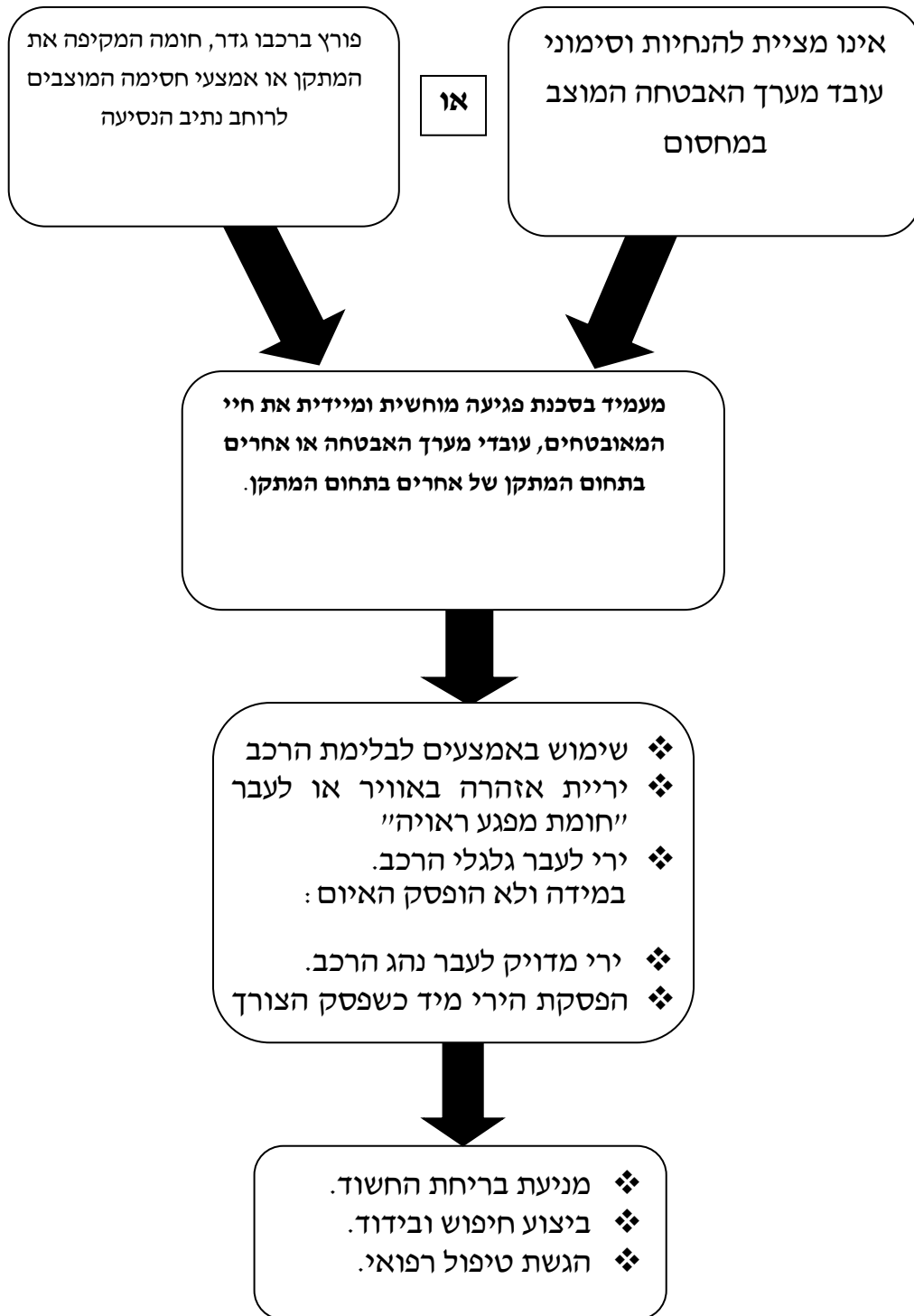
נספח א'- פתיחה באש כאשר נשקפת סכנה מוחשית ומיידית לחיי המאובטחים או עובד מערך אבטחה או פגיעה במתקן רגיש המהווה סיכון לחיי אדם מידי אדם.

נספח ב'- פתיחה באש כלפי רכב מתפרץ.

הערה: הפך האיום למוחשי ומיידית - יפעל עובד מערך האבטחה בהתאם לתרשים פתיחה באש

נספח ב' - פתיחה באש כלפי רכב מתפרץ

סעיף 34 י: "לא ישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו שלו או של זולתו ואולם אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים".

סעיף 34 יא: "לא ישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי להצלת חייו, חירותו, גופו או רכושו, שלו או של זולתו, מסכנה מוחשית של פגיעה חמורה הנובעת ממצב דברים נתון בשעת המעשה, ולא היתה לו דרך אחרת אלא לעשותו".

סעיף 34 טז: "הוראות בסעיפים 34, 34 ו-34יב, לא יחולו כאשר המעשה לא היה סביר בנסיבות העניין לשם מניעת הפגיעה".